

Juha Mäenpää ps

Lakialoite laiksi sähkön ja eräiden polttoaineiden valmisteverosta annetun lain liitteen muuttamisesta

Eduskunnalle

ALOITTEEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Lakialoitteessa ehdotetaan sähkön ja eräiden polttoaineiden valmisteverosta annetun lain (1260/1996) liitteen, sellaisena kuin se on laissa (958/2022), muuttamista siten, että huoltovarmuusmaksua korotetaan molemmissa sähköveroluokissa 0,013 sentistä kilowattitunnilta (kWh) 0,039 senttiin kilowattitunnilta (kWh) huoltovarmuusjärjestelmän taloudellisen pohjan turvaamiseksi. Korotus olisi kolminkertainen nykyiseen tasoon nähden.

PERUSTELUT

Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalla toimiva Huoltovarmuuskeskus määrittelee huoltovarmuuden tarkoittavan varautumista mahdollisiin kriiseihin ja häiriötilanteisiin sekä jatkuvuudenhallintaa turvaamalla elintärkeitä toiminnot, jotta yhteiskunta ja elinkeinoelämä toimivat ja ihmiset voivat turvallisesti elää arkeaan. Toimivat markkinat ja kilpailukykyinen talous ovat huoltovarmuuden perusta. Keskus huomauttaa, että markkinat eivät kuitenkaan välttämättä riitä ylläpitämään yhteiskunnan taloudellisia ja teknisiä perustoimintoja erilaisissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Tämän vuoksi tarvitaan huoltovarmuustyötä, jolla varaudutaan ylläpitämään yhteiskunnan kriittiset toiminnot mahdollisimman normaaleina näissä tilanteissa. Suomessa huoltovarmuutta varmistetaan yhteistyössä julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin kanssa. Huoltovarmuusajattelun, varautumisen ja valmiuden edistämisen juuret maassamme ulottuvat yli sadan vuoden taakse 1900-luvun alkuun.^{1 2}

Valtioneuvoston huoltovarmuusselonteko vuodelta 2022 toteaa, että Suomella on edelleenkin hyvin toimiva ja kansainvälisesti ainutlaatuinen huoltovarmuusjärjestelmä, mutta muuttunut toimintaympäristö vaatii riittävien resurssien turvaamista sekä toimintamallin kehittämistä.³ Työ- ja elinkeinoministeriö onkin asettanut laaja-alaisen työryhmän valmistelemaan huoltovarmuuslain-säädännön uudistamista. Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelman mukaisesti tällä vaalikaudella toteutetaan lainsäädännön kokonaistarkastelu sääntelyn ajantasaistamiseksi. Työryhmän

1 <https://www.huoltovarmuuskeskus.fi/tietoa-huoltovarmuudesta/huoltovarmuus-suomessa>

2 <https://www.huoltovarmuuskeskus.fi/tietoa-huoltovarmuudesta/huoltovarmuuden-historia>

3 <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-803-1>

Lakialoite LA 10/2025 vp

toimikausi on 15.1.2024—31.12.2025. Hallituksen esitys huoltovarmuuden turvaamisesta annetun lain muuttamiseksi on tarkoitus antaa eduskunnalle syksyllä 2025.⁴

Lakityöryhmän asettamisen yhteydessä perustettiin myös rahoituksen alatyöryhmä, jonka tehtävänä on huoltovarmuusmaksun määräytymisperusteiden uudelleenarviointi ja säännösmuutostarpeet. Huoltovarmuuden turvaamisesta annetussa laissa (1390/1992) säädetään huoltovarmuusmaksusta, jota kannetaan valmisteverotuksen yhteydessä sähköstä ja energiatuotteista osana niiden kokonaisverotaso. Nimestään huolimatta huoltovarmuusmaksu on vero. Huoltovarmuusmaksun tulot eivät kerry valtion budjettiin, vaan ne tuloutetaan suoraan Huoltovarmuuskeskuksen hoidossa olevaan valtion talousarvion ulkopuoliseen huoltovarmuusrahastoon. Tuloutus rahastoon alenee, joten sille on löydettävä uusia rahoituslähteitä sen kantokyvyn turvaamiseksi.⁵

Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisussa "Huoltovarmuuden turvaamisesta annetun lain muutostarpeet" vuodelta 2024 kerrotaan, että huoltovarmuusmaksun tuotto on reaalisesti laskenut viimeisen kymmenen vuoden aikana yli neljänneksen. Se oli 2010-luvulla korkeimmillaan vuositasolla lähes 48 miljoonaa euroa. Tuotto on kasvanut ja laskenut riippuen eri energiatuotteiden ja sähkönkulutuksen määrästä. Tällä hetkellä tuotto on alle 40 miljoonaa euroa, ja VM:n ennusteita eri energiatuotteiden kulutuksesta käyttäen sen voidaan arvioida laskevan reiluun 32 miljoonaan euroon vuoteen 2030 mennessä. Julkaisun mukaan huoltovarmuusmaksun kertymä pienenee ennen kaikkea energiatehokkuuden parantuessa sekä kulutuksen siirtyessä matalamman huoltovarmuusmaksun (esim. sähkö) ja huoltovarmuusmaksuttoman (esim. kiinteä biomassa) kulutuksen piiriin.⁶

Valtioneuvoston puolustusselonteossa vuodelta 2024 muistutetaan, että huoltovarmuus on osa kokonaisturvallisuuden perustaa. Se käsittää väestön toimeentulon, maan talouselämän ja maanpuolustuksen kannalta välttämättömien kriittisten toimintojen, tuotannon, palvelujen ja infrastruktuurin turvaamista sekä normaaliolojen vakavissa häiriötilanteissa että poikkeusoloissa.⁷ Muun muassa suojelupoliisin päällikön mukaan Suomessa eletään nyt kansallisuuden turvallisuuden kannalta vaarallisinta aikaa kylmän sodan päättymisen jälkeen. Vaara ei väisty, vaikka Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa päättyisi.⁸ Huoltovarmuuden ja sen taloudellisen pohjan turvaaminen onkin ensiarvoisen tärkeää Suomen turvallisuusympäristön ollessa heikentynyt perustavanlaatuisesti ja pitkäkestoisesti.⁹

Sähkövero muodostuu sähkön valmisteverosta ja huoltovarmuusmaksusta. Sähköveromalli on kaksiportainen ja perustuu lakiin sähkön ja eräiden polttoaineiden valmisteverosta (1260/96). Sähkönkäyttäjät jaetaan kahteen veroluokkaan. Huoltovarmuusmaksu on molemmissa sähköveroluokissa 0,00013 e/kWh eli 0,013 snt/kWh.^{10 11}

4 <https://tem.fi/-/tyoryhma-valmistelemaan-huoltovarmuuslainsaadannon-uudistamista>

5 <https://www.huoltovarmuuskeskus.fi/a/huoltovarmuuslainsaadanto-uudistuu-hvk-tiivisti-mukana-valmistelussa>

6 <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-562-1>

7 <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-663-423-7>

8 <https://www.iltalehti.fi/kotimaa/a/aca460d8-f605-4e25-b133-1c8d4ed073d6>

9 <https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/ulkoministeri-suomen-turvallisuusymparisto-on-heikentynyt-perustavanlaatuisesti-ja-pitkakestoisesti/9005126>

10 <https://www.elenia.fi/palvelut/yrityksille/verkkopalvelutuotteet-hinnat-ja-sahkovero/sahkovero>

11 <https://finlex.fi/fi/lainsaadanto/1996/1260>

Lakialoite LA 10/2025 vp

VEROTAULUKKO 2				
Tuote	Tuoteryhmä	Energiavero	Huoltovarmuusmaksu	Yhteensä
Sähkö snt/kWh				
- veroluokka I	1	2,24	0,013	2,253
- veroluokka II	2	0,05	0,013	0,063
Mäntyöljy snt/kg	3	30,54	0,0	30,54
Polttoturve euroa/MWh	4	5,70	0,0	5,70

Kun huoltovarmuusmaksun kertymä pienenee kulutuksen siirtyessä sähköön, jolla on matalampi huoltovarmuusmaksu, olisi huoltovarmuusjärjestelmän taloudellisen pohjan turvaamiseksi luontevaa ja reilua paikata syntynyt rahoitusvaje sähköön huoltovarmuusmaksun nostolla. Lakialoitteessa ehdotetaan maksun korottamista molemmissa sähköveroluokissa 0,013 sentistä kilowattitunnilta (kWh) 0,039 senttiin kilowattitunnilta (kWh), mikä olisi kolminkertainen korotus nykytasoon nähden.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

sähkön ja eräiden polttoaineiden valmisteverosta annetun lain liitteen muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan sähkön ja eräiden polttoaineiden valmisteverosta annetun lain (1260/1996) liitteen verotaulukko 2, sellaisena kuin se on laissa 958/2022, seuraavasti:

Lakialoite LA 10/2025 vp

VEROTAULUKKO 2				
Tuote	Tuoteryhmä	Energiavero	Huoltovarmuus- maksu	Yhteensä
Sähkö snt/kWh				
- veroluokka I	1	2,24	0,039	2,279
- veroluokka II	2	0,05	0,039	0,089
Mäntyöljy snt/kg	3	30,54	0,0	30,54
Polttoturve euroa/MWh	4	5,70	0,0	5,70

Tämä laki tulee voimaan _____
päivänä _____ kuuta 20 _____.

Helsingissä 11.4.2025

Juha Mäenpää ps